

*dr inż. Katarzyna Puchalska*¹

Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Rzeszowski

Miejsce przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w gospodarce polskiej

Inwestycje zagraniczne, zwłaszcza w formie bezpośredniej, są powszechnie uznawane za jeden z głównych czynników rozwoju gospodarczego państw i regionów, decydujący o wielu korzystnych przemianach zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym zachodzących na obszarze lokalizacji inwestycji [Majewski, 2009]. „Należą one do podstawowych form przepływów kapitałowych i cechują się znaczną dynamiką rozwoju podyktowaną postępującym procesem globalizacji i internacjonalizacji przedsiębiorstw” [Kudełko, 1996, s. 138–145]. Stąd skala i dynamika przepływów kapitału w postaci BIZ jest często odzwierciedleniem stanu i perspektyw rozwoju poszczególnych regionów i krajów. Okresy wysokiego tempa inwestowania oznaczają na ogół dobrą koniunkturę a osłabienie działań inwestycyjnych sygnalizują zwykle pogorszenie tej sytuacji. Cechą charakterystyczną tych inwestycji jest również to, że przyciągają nie tylko kapitał, ale także siłę roboczą w tym wysoko kwalifikowaną, a także technologię, wiedzę i umiejętności, co w efekcie wywiera niebagatelny wpływ na rozwój kraju lokalizacji inwestycji. Decyzja o lokalizacji inwestycji jest często wynikiem pogłębionej analizy sytuacji gospodarczej i politycznej danego kraju. Jest przy tym oczywiste, że inwestorów przyciągają atrakcyjne, stabilne politycznie, chłonne i dynamicznie rozwijające się rynki, o taniej sile roboczej, na których można bez większych trudności realizować rentę ekonomiczną. „Zatem atrakcyjność inwestycyjna jest kombinacją korzyści możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym działalność ta ma miejsce” [Ancyparowicz, 2009, s. 7].

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, tel. +48 17 872 17 17/18, e-mail: k_puch@univ.rzeszow.pl.

Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie zmian w przepływach kapitałowych w postaci BIZ w Polsce oraz wskazanie na zmiany zachodzące w działalności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w polskiej gospodarce.

ZARYS TEORETYCZNY BIZ – KONCEPCJE MAKROEKONOMICZNE

Do najistotniejszych makroekonomicznych koncepcji BIZ zalicza się: teorię rentowności lokaty kapitału (tzw. hipoteza efektywnościowa), teorię kształtowania się pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych, czy teorię względnych przesunięć kosztów siły roboczej i kapitału.

W przypadku teorii rentowności kapitału podmioty gospodarcze dążą do maksymalizacji zysków i dlatego podejmują działania inwestycyjne na rynkach zagranicznych aż do momentu, kiedy oczekiwania rentowności dodatkowej inwestycji zrównają się z krańcowym kosztem określonego projektu inwestycyjnego. Zatem kapitał wędruje tam, gdzie stopa zwrotu z zainwestowanego kapitału będzie wyższa niż w kraju macierzystym. Takie podejście jest znacznym uproszczeniem, gdyż traktowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych tylko przez pryzmat renty ekonomicznej, pomija pozostałe motywy inwestycyjne, a te, jak pokazują liczne opracowania, bywają bardzo różne.

Teoria kształtowania się pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych J.H. Dunninga jest jednym z najbardziej znanych modeli wyjaśniających przepływy BIZ. Decyzje lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich autor wyjaśnia za pomocą zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych krajów, dostrzegając współzależność między pozycją inwestycyjną na rynkach zagranicznych (wielkość netto tych inwestycji na jednego mieszkańca) a poziomem rozwoju gospodarczego, mierzonego wielkością dochodu narodowego *per capita* [Latocha, 2002, s. 78]. J.H. Dunning wyróżnia cztery grupy krajów, które według niego odpowiadają czterem stadiom rozwoju i jednocześnie czterem fazom kształtowania się pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych. Pierwszą grupę tworzą kraje o bardzo niskim poziomie dochodu *per capita*. Cechuje je zerowa lub wręcz ujemna wielkość netto zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Wynika z tego, iż są to kraje, które ani same nie dokonują tych inwestycji, ani też nie są dostatecznie atrakcyjnym terenem lokat obcych [Dunnig, 1981, s. 30–64].

O wiele bardziej atrakcyjniejsze są z tego punktu widzenia kraje, w których dochód kształtuje się na średnim poziomie. Charakterystyczne jest dla nich to, że wzrasta w ich gospodarkach poziom obcych inwestycji, podczas gdy one same inwestują za granicą jedynie w ograniczonym zakresie. Pozostałe grupy krajów mają jeszcze wyższe dochody i inwestują coraz więcej poza granicami kraju. Pod tym względem wyróżniają się kraje o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego, które wyraźnie więcej inwestują za granicą niż obcy inwestorzy u nich. W krajach zaliczanych do ostatniej grupy można mówić o coraz więk-

szym znaczeniu zagranicznych inwestycji bezpośrednich głównie w dziedzinach o wysokim poziomie technologicznym.

Autorem kolejnej koncepcji teoretycznej zwanej teorią względnych przesunięć kosztów siły roboczej i kapitału jest ekonomista japoński K. Kojima [1987, s. 103 i n.]. K. Kojima nawiązuje w swych rozważaniach do *modelu doganiania cyklu życia produktu*, który został opracowany w latach 30. XX wieku przez innego ekonomistę japońskiego K. Akamatsu.

Autor, wykorzystując i rozwijając model opracowany przez Akamatsu, podzielił rzeczywiste zagraniczne inwestycje bezpośrednie na dwa typy [Misala, 2005, s. 111]:

1. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie – będące rezultatem mikroekonomicznych kalkulacji na szczeblu przedsiębiorstw, które starają się wykorzystać pewne przewagi typu monopolistycznego lub oligopolistycznego.
2. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie – nastawione na wykorzystywanie zachodzących w czasie zmian pozycji poszczególnych krajów, spowodowanych kształtowaniem się w nich kosztów zastosowania siły roboczej i kapitału.

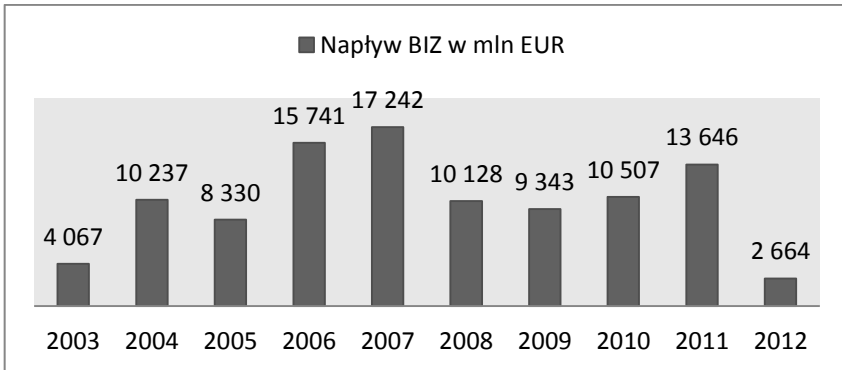
K. Kojima uważa, że drugi typ zagranicznych inwestycji bezpośrednich ujawnia się tylko w gospodarkach typu rynkowego i zwłaszcza w odniesieniu do jednorodnych produktów, czyli w krajach wysoko rozwiniętych i słabo rozwiniętych. Z powodu zmian kosztów wykorzystywania pracy i kapitału zachodzą systematyczne przemieszczenia produkcji tego typu wyrobów z krajów z gospodarką typu rynkowego i posiadającego względnie drogą siłę roboczą do innych krajów, w których siła robocza jest stosunkowo tania. Według koncepcji teoretycznej Kojimy, uwzględniając istniejące względne różnice kosztów pracy i kapitału, inwestorzy kierują się przy podejmowaniu inwestycji zagranicznych niskimi kosztami pracy w krajach słabo rozwiniętych, czyli koncentrują się na działalności pracochłonnej (np. przemysł odzieżowy). Natomiast inwestycje zagraniczne w krajach wysoko rozwiniętych są dokonywane przede wszystkim w dziedzinach kapitałochłonnych (czyli pracooszczędnych). W ten sposób następuje „uzgodniona w skali międzynarodowej” specjalizacja, która przynosi korzyści ekonomiczne wszystkim uczestniczącym w niej krajom. Zauważyć jednak należy, że słabością powyższej koncepcji jest fakt, że wyjaśnia ona – i to częściowo – tylko niewielki segment całości przepływów BIZ w skali globalnej dotyczący jedynie kontaktów krajów wysoko i słabo rozwiniętych.

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W POLSCE – ANALIZA SYTUACJI

Z najnowszego raportu UNCTAD wynika, że wartość globalnych BIZ spadła w 2012 r. o prawie 1/5, a najsilniejsze spadki miały miejsce w krajach rozwiniętych, głównie w UE (ok. 2/3 spadku). Światowy kryzys osiągnął niemal wszystkie gospodarki, w tym gospodarkę polską. Polska gospodarka zaczęła odczuwać skutki

globalnego kryzysu ekonomicznego od końca 2008 roku. Od tego roku wyraźnie widać zmiany w napływie kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Zmiany te obrazuje wykres 1. Według wstępnych danych EUROSTAT, bezpośrednie inwestycje zagraniczne spadły w 2008 roku bardzo drastycznie z poziomu 17 242 mln euro (w 2007 r.) do poziomu 10 128 mln euro w roku 2008. Rok 2009 to kolejny spadek napływu BIZ do Polski. Niestety, jak wskazują dane EUROSTAT, rok 2012 to kolejny spadek w napływie kapitału do poziomu 2 664 mln euro z 13 646 mln euro odnotowanego rok wcześniej (rysunek 1).

Mniej fuzji i przejęć, kapitał w tranzycie i zmiana w strukturze projektów – oto, dlaczego wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski skurczyła się w ubiegłym roku² aż o 80 proc. Tę sytuację potwierdza również wskaźnik udziału BIZ w PKB w Polsce, który dramatycznie spada od roku 2011, a w roku 2012 ma wartość ujemną (rysunek 2).

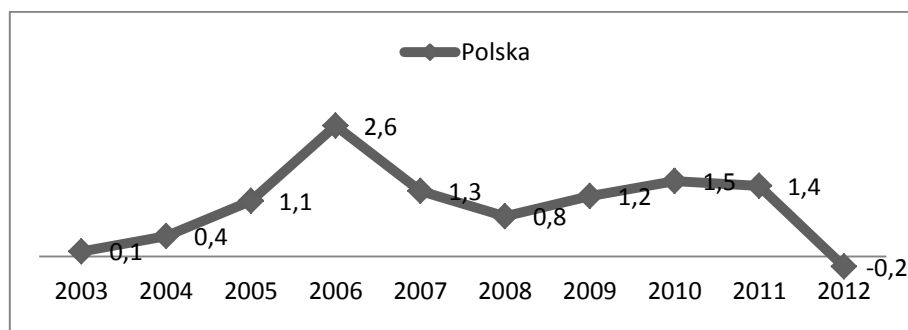
Rysunek 1. Napływ BIZ do Polski w latach 2003–2012 w mln EUR

Źródło: na podstawie danych EUROSTAT.

Na spadek BIZ w Polsce ogromny wpływ ma skala kapitału w tranzycie, która w 2012 r. wzrosła na świecie 7-krotnie. Bez uwzględniania kapitału w tranzycie polskie BIZ w 2012 r. pokazywałyby poważne skutki kryzysu, ale nie byłyby na tak niskim poziomie.

Z raportu UNCTAD wynika, że w skali świata wartość projektów typu greenfield spadła w 2012 r. o 1/3. W Polsce, która znalazła się na drugim miejscu pod względem nowych projektów tego typu w całej Unii Europejskiej, wartość ta obniżyła się tylko o 7,6%, do poziomu 11,5 mld USD. Dane dotyczące greenfield pokazują, że o ile spadła przeciętna wielkość projektów, to zainteresowanie inwestorów Polską i zdolność generowania nowych miejsc pracy przez te inwestycje są wysokie. Jednak dane te to deklaracje inwestorów, ale mogące stanowić znakomitą prognozę dla przyszłych przepływów inwestycyjnych.

² <http://www.obserwatorfinansowy.pl/forma/analizy/inwestycje-spadly-i-zaklecia-nie-pomoga/>

Rysunek 2. Inwestycje zagraniczne brutto jako % PKB w Polsce w latach 2003–2012

Źródło: na podstawie danych EUROSTAT.

W corocznej ankiecie UNCTAD, pytającej inwestorów o najbardziej atrakcyjne kraje do inwestowania w latach 2013–2015, Polska znalazła się na czwartym miejscu w Europie i na czternastym na świecie. Polska utrzymuje stosunkowo konkurencyjną pozycję na inwestycyjnej mapie świata i Europy, co potwierdzają niezależne badania. Na przykład: FDI Intelligence (grupa Financial Times) w swoim raporcie *FDI Report 2013* wskazuje, że liczba projektów greenfield w Polsce wzrosła w 2012 r. o 5%. Wśród państw europejskich oprócz Polski tylko Hiszpania zanotowała przyrost. Również po raz pierwszy od 2006 r., Polska zajęła pierwsze miejsce w rankingu Polsko-Niemieckiej Izby Handlowej nt. atrakcyjności inwestycyjnej wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Wyniki raportu przedstawiają Polskę jako najbardziej atrakcyjny kraj dla niemieckich inwestorów w całej Europie Środkowo-Wschodniej, co potwierdza opinia samych inwestorów, że 94% z nich zainwestowałoby w Polsce ponownie [www.paiz.gov.pl/20130626/raport_unctad_2013].

Dlatego też nadal można mówić o dużym znaczeniu kapitału zagranicznego dla polskiej gospodarki gdyż trudno wyobrazić sobie jej funkcjonowanie bez udziału podmiotów z kapitałem zagranicznym.

DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁEK Z KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM

Liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym wg danych GUS³ wyniosła w 2011 r. 24 910 (tabela 1). W porównaniu do 2006 roku nastąpił ponad trzykrotny wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Analizując strukturę tych podmiotów wg kryterium wielkości zatrud-

³ Podstawowym źródłem danych wykorzystanym do scharakteryzowania zbiorowości podmiotów, w których udziały posiadali inwestorzy zagraniczni, jest roczne sprawozdanie statystyczne podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego.

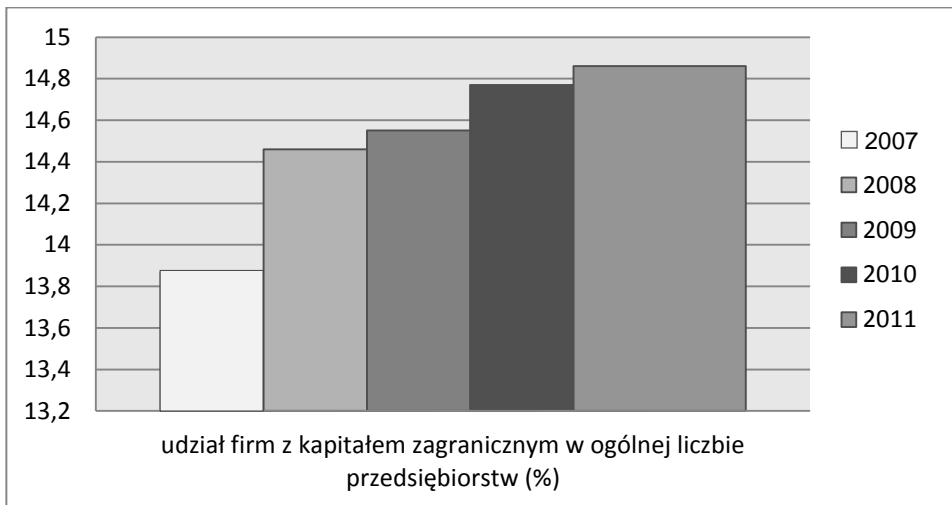
nienia wyraźnie widać dominację podmiotów małych, tj. zatrudniających do 9 osób. Warto podkreślić, że większość przedsiębiorstw zagranicznych zakłada spółki prawa handlowego (głównie sp. z o.o. i S.A.), które wspólnie z kapitałem krajowym podejmują działalność gospodarczą. Spółki te stanowią około 24% spółek handlowych w Polsce.

Natomiast udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw o liczbie zatrudnionych powyżej 9 osób kształtuje się na poziomie ponad 14% (tabela 1, wykres 3).

Tabela 1. Udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2007–2011

Lata	liczba przedsiębiorstw ogółem	liczba firm z kapitałem zagranicznym	udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (%)
2007	45276	6280	13,87
2008	47701	6896	14,46
2009	50828	7394	14,55
2010	49054	7247	14,77
2011	50519	7506	14,86

Źródło: Analiza BAS, nr 1(90)/2013, s. 2. Dane GUS przetworzone według koncepcji Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur.

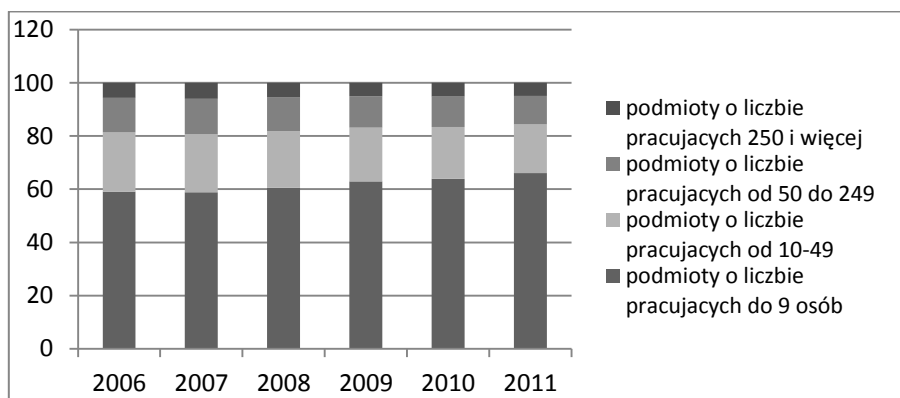

Rysunek 3. Udział firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2007–2011

Źródło: opracowano na podstawie; Analiza BAS, nr 1(90)/2013, s. 2. Dane GUS przetworzone według koncepcji Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur.

„W 2011 r. na 50 519 podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących działalność w Polsce, 7506 podmiotów (14,9%) wykazywało udział kapitału zagranicznego, a 43 013 (85,1%) firm miało wyłączny udział kapitału krajowego (tabela 1, rysunek 3). W latach 2007–2011 zauważyć można lekki wzrost udziału firm z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw. Najwyraźniej wystąpiło to w 2008 r. Natomiast w trzech ostatnich latach (2009–2011) wspomniany proces był ledwie zauważalny (tabela 1).

Populacja przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w 2011 r. zwiększyła się w porównaniu do 2010 r. o 3,6% (o 259 firm)” [Wołodkiewicz-Donimirski, 2013, s. 2].

Rysunek 4. Struktura podmiotów z kapitałem zagranicznym wg kryterium zatrudnienia w latach 2006–2011

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011*, GUS, Warszawa 2012,

Tabela 2. Podmioty z kapitałem zagranicznym w Polsce w latach 2006–2011 – liczba podmiotów, pracujących, wielkość kapitału podstawowego

Wyszczególnienie	Lata					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7
Liczba podmiotów						
ogółem	18015	18515	21092	22176	23078	24910
podmioty o liczbie pracujących do 9 osób	10652	10905	12764	13946	14740	16445
podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49	4009	4035	4509	4491	4507	4574
podmioty o liczbie pracujących od 50 do 249	2346	2467	2645	2615	2638	2672
podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej	1008	1108	1174	1124	1193	1219

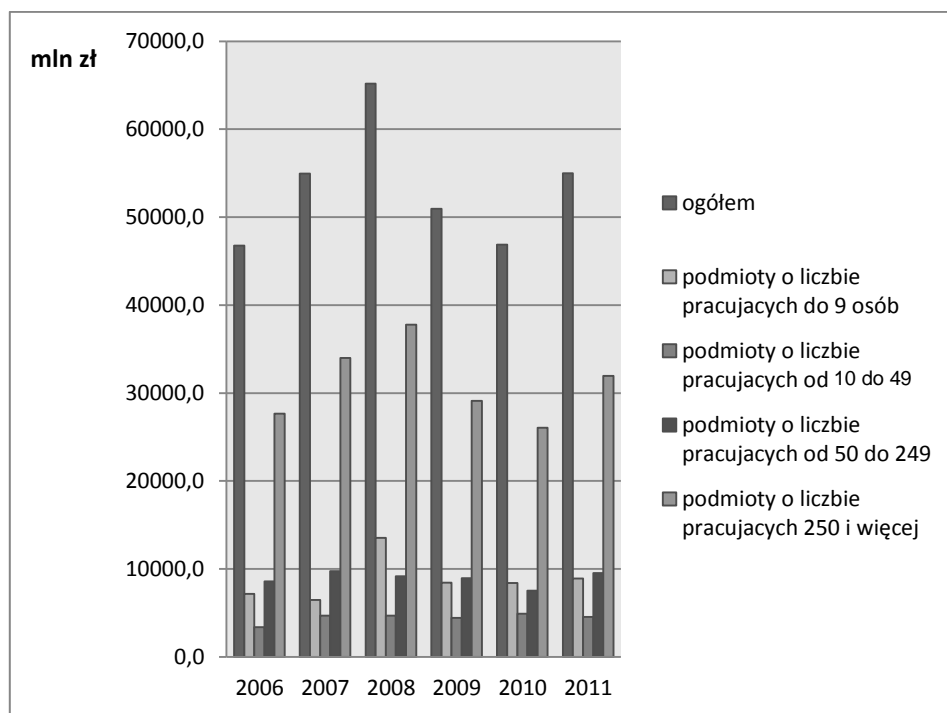
1	2	3	4	5	6	7
Liczba pracujących						
ogółem	1313359	1453733	1531668	1460650	1518398	1566533
podmioty o liczbie pracujących do 9 osób	28301	28318	33148	33965	34586	30114
podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49	91198	94511	104329	102891	104096	105506
podmioty o liczbie pracujących od 50 do 249	269887	283692	301002	298611	301347	304427
podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej	923973	1047212	1093189	1025183	1078369	1126486
Kapitał podstawowy w mln zł						
ogółem	145852,0	153243,8	170997,1	179877,8	188812,4	194160,6
podmioty o liczbie pracujących do 9 osób	22753,7	26212,7	30619,4	35047,2	35955,3	40899,7
podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49	11048,0	12116,5	13412,8	15218,5	18616,3	17603,9
podmioty o liczbie pracujących od 50 do 249	25229,9	22724,8	24779,4	26367,1	32345,4	34673,2
podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej	86820,5	92189,7	102185,5	103245,0	101895,4	100983,9

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Patrząc na liczbę zatrudnianych pracowników od 2006 roku nastąpił wzrost zatrudnienia o ponad 253 tys., a w porównaniu z rokiem 2010 – o ponad 48 tys. Można więc wysunąć wniosek, że inwestycje zagraniczne pozytywnie wpływają na rynek pracy. Było to zapewne również wynikiem stopniowej poprawy koniunktury po spowolnieniu obserwowanym w 2009 roku. Również analizując wielkość kapitału podstawowego tych przedsiębiorstw wyraźnie widać tendencję wzrostową (zob. tabela 2).

Porównując zarówno wielkość zaangażowanego kapitału, jak i wielkość zatrudnienia, jest ona największa wśród firm największych, tj. zatrudniających 250 i więcej osób. W 2011 r. przedsiębiorstwa te zatrudniały 1 126 486 osób i posiadały kapitał podstawowy rzędu 100 983,9 mln zł.

W analizowanej perspektywie nakłady na środki trwałe spółek z kapitałem zagranicznym wyraźnie rosły do roku 2008. W latach 2009 i 2010 drastycznie spadła wartość nakładów w tych firmach na nowe środki trwałe. W 2010 r. wynosiły one już zaledwie 46 868,8 mln zł, czyli były niższe od wartości z 2008 roku o 18 329,5 mln.

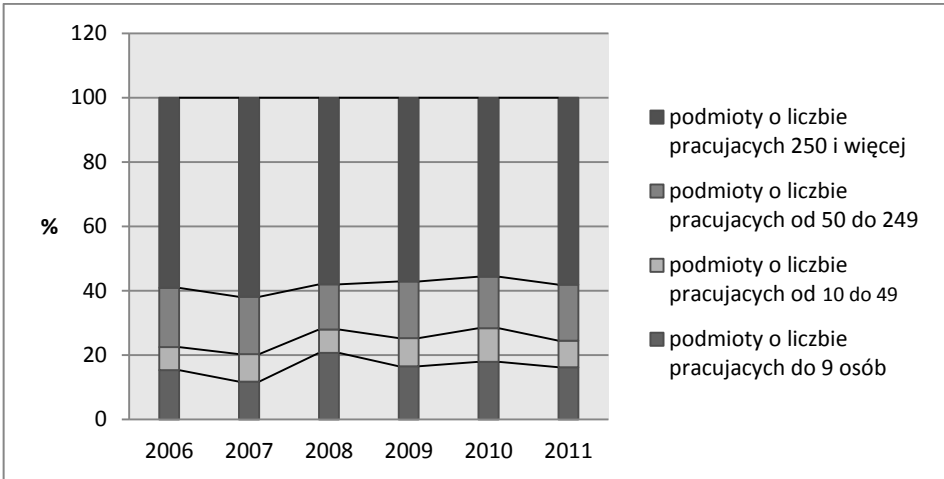

Rysunek 5. Nakłady przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na nowe środki trwałe w Polsce w latach 2006–2011 (w mln zł)

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

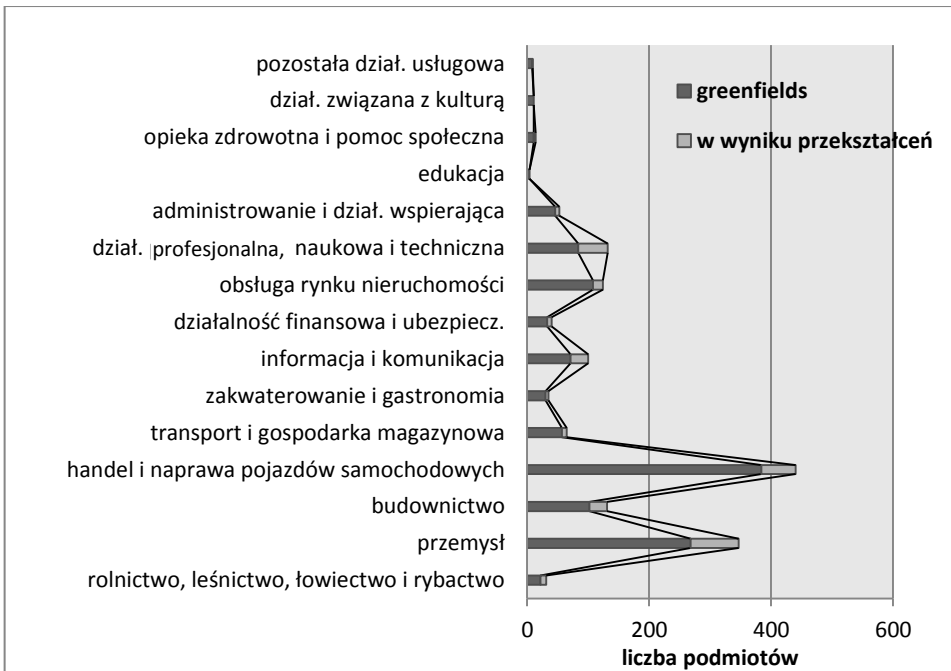
Wielkość nakładów ponoszonych na nowe środki trwałe przez firmy z kapitałem zagranicznym największa była w 2008 roku i wynosiła ona ogółem 65 983,3 mln zł. Niestety, kolejne dwa okresy to spadki nakładów do poziomów odpowiednio w 2009 r. – 50 938,4 mln zł i w 2010 r. do poziomu 46 868,8 mln zł. W 2011 r., spółki zwiększyły swoje nakłady na nowe środki trwałe do poziomu 54 996,0 mln zł, ale był to i tak niższy poziom niż w rekordowym 2008 roku. Największe nakłady na nowe środki trwałe w analizowanym okresie były ponoszone przez podmioty największe, tj. zatrudniające 250 i więcej osób. Średnio ponad 58% tych nakładów było ponoszone przez firmy z kapitałem zagranicznym (rysunek 6).

Z kolei analizując strukturę działalności podmiotów z kapitałem zagranicznym można zauważyć znaczącą przewagę podmiotów w grupie handel i naprawa pojazdów samochodowych oraz przemysłu. Zdecydowanie ważną informacją jest to, że większość tych podmiotów to inwestycje od podstaw (greenfields), czyli najbardziej pożądana forma zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

Rysunek 6. Struktura nakładów na nowe środki trwale w latach 2006–2011 (w %)

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Rysunek 7. Podmioty z kapitałem zagranicznym powstałe w 2011 roku według PKD

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Firmy z kapitałem zagranicznym odgrywają ważną rolę w polskim handlu zagranicznym. Są to przede wszystkim firmy z branży motoryzacyjnej oraz producenci RTV i AGD [Ministerstwo Gospodarki, Polska 2012, *Raport o stanie gospodarki*, s. 226]. W 2011 roku podmiotów importujących było 11 419, a wartość ich importu wyniosła 370 310,4 mln zł.

Z kolei eksportem zajmowało się 10 108 firm z kapitałem zagranicznym, które łącznie dokonały eksportu na wartość 338 731,8 mln zł. Firmy te wykazują relatywnie większą skłonność do eksportu niż pozostałe firmy w Polsce.

Tabela 3. Wartość importu i eksportu według sekcji PKD w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym w 2011 r.

Sekcje PKD	Import		Eksport	
	liczba podmiotów importujących	wartość importu ogółem	liczba podmiotów eksportujących	wartość eksportu ogółem
		w mln zł		w mln zł
ogółem	11419	370310,4	10108	338731,8
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	267	793,4	174	604,4
przemysł	3703	208837,9	3746	277196,6
budownictwo	564	3043,7	320	2265,7
handel; naprawa pojazdów samochodowych	3870	134288,5	3038	28371,8
transport i gospodarka magazynowa	503	6107,9	640	12592,7
zakwaterowanie i gastronomia	107	680,7	25	65,3
informacja i komunikacja	522	8326,6	596	6423,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	169	1609,2	103	764,8
obsługa rynku nieruchomości	507	1052,7	90	524,3
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	788	2699,0	918	6848,2
administrowanie i działalność wspierająca	287	2030,7	354	2600,7
edukacja	30	14,1	31	19,3
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	36	42,3	25	51,1
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	27	216,7	12	14,8
pozostała działalność usługowa	39	566,9	36	388,3

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Niestety, niekorzystne zjawiska kryzysowe dotknęły również głównych partnerów handlowych Polski, co spowodowało znaczące spowolnienie dynamiki tych obrotów [*Polska 2012 – raport o stanie gospodarki*, s. 227]. Analizując saldo obrotów handlowych w poszczególnych działalnościach można zauważyć, że saldo dodatnie w 2011 r. odnotowały sektory: przemysł, transport i gospodarka magazynowa, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca, a także edukacja i opieka zdrowotna oraz pomoc społeczna.

Ogólna sytuacja na świecie miała również przełożenie na wynik finansowy przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Firmy małe na koniec 2011 roku odnotowały straty rzędu -2642,4 mln zł (tabela 4).

Tabela 4. Podstawowe wyniki finansowe podmiotów z kapitałem zagranicznym w mln zł na 31.12.2011 r.

Wyszczególnienie	Przychody z całokształtu działalności	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	Wynik finansowy	
			brutto	netto
ogółem	1214809,4	1177956,3	36874,5	27399,9
podmioty do 9 pracujących	58770,6	61416,4	-2642,4	-3243,9
10 i więcej pracujących	1156038,7	1116539,9	39516,9	30643,8

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Tabela 5. Przychody na 1 zatrudnionego w podmiotach z kapitałem zagranicznym mln zł na 31.12.2011 r.

Wyszczególnienie	Przychody z całokształtu działalności w mln zł	Liczba zatrudnionych	Przychody na 1 zatrudnionego w mln zł
ogółem	1214809,4	1566533	0,775476418
podmioty o liczbie pracujących do 9 osób	58770,6	30114	1,951603905
10 i więcej pracujących	1156038,7	1596647	0,724041507

Źródło: opracowano na podstawie *Działalność gospodarcza podmiotów...*

Firmy z kapitałem zagranicznym zazwyczaj charakteryzuje znacznie bardziej oszczędniejsze niż w przypadku sektora krajowego gospodarowanie czynnikiem pracy. W 2011 r. ich przychody z całokształtu działalności w przeliczeniu na jednego pracującego wyniosły 0,77 mln zł i były o 62% wyższe niż w przedsiębiorstwach z kapitałem wyłącznie krajowym (0,48 mln zł).

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując można pokusić się o stwierdzenie, że firmy z kapitałem zagranicznym zlokalizowane w Polsce mają nadal duże znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki. Liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym wg danych GUS rok rocznie wzrasta. W strukturze tych podmiotów (wg kryterium wielkości zatrudnienia) dominujące znaczenie mają podmioty małe, a większość z nich jako formę prawną wybiera: Sp. z o.o. i S.A. Ich znaczenie dla gospodarki jest o tyle duże, że spółki te stanowią około 24% spółek handlowych w Polsce.

Pozytywny wpływ oddziaływania przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym uwidacznia się zarówno na rynku pracy, jak i w kształtowaniu obrotów handlowych. Podmioty te dokonały eksportu na wartość 33 8731,8 mln zł. Wykazują również relatywnie większą skłonność do eksportu niż pozostałe firmy w Polsce. Skutkiem działań inwestorów zagranicznych jest także „import” nowoczesnych technologii, know-how, technik zarządzania, czy systemów organizacji. Jednak w opinii wielu ekonomistów najważniejszym jest wpływ przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na PKB kraju.

LITERATURA

- Ancyparowicz G., *Kapitał zagraniczny w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_kapital_zagraniczny_po_akcesji_do_ue.pdf, 7.
- Dunning J.H., 1981, *Explaining the International Direct Investment Position of Countries: Towards a Dynamic or Development Approach*, Weltwirtschaftliches Archiv, Bd. 119.
- Kojima K., 1987, *Direct Foreign Investment. A Japanese Model of Multinational Business Operations*, Croom Helm, London 1987.
- Kudęłko J., 1996, *Miejsce inwestycji zagranicznych w gospodarce kraju [w:] Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych*, red. Z. Ziolo, Komisja Geografii PTG, Warszawa.
- Latocha T., 2002, *Lokalizacja produkcji międzynarodowej a procesy integracji europejskiej*, „Studia Europejskie”, nr 3.
- Majewski R., 2009, *Przepływy kapitału finansowego w formie inwestycji bezpośrednich jako element przemian strukturalnych gospodarki polskiej [w:] Przepływy kapitału intelektualnego i finansowego – aspekty lokalne i globalne*, red. E. Orechwa-Maliszewska, J. Paszkowski, WSZFiZ w Białymstoku, Białystok.
- Ministerstwo Gospodarki, *Polska 2012, Raport o stanie gospodarki*.
- Misala J., 2005, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania*. Szkoła Główna Handlowa Warszawa.
- Wołodkiewicz-Donimirski Z., 2013, *Sytuacja finansowa firm z kapitałem zagranicznym na tle firm krajowych w 2011 roku*, „Analizy BAS”, nr 1 (90).
- www.obserwatorfinansowy.pl/forma/analizy/inwestycje-spadly-i-zaklecia-nie-pomoga/
- www.paiz.gov.pl/20130626/raport_unctad_2013

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie zmian w przepływach kapitałowych w postaci BIZ w Polsce oraz wskazanie na zmiany zachodzące w działalności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w polskiej gospodarce. Ukazano główne koncepcje teoretyczne przepływów BIZ oraz analizę sytuacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce. Następnie zaprezentowano zmiany w działalności spółek z kapitałem zagranicznym, jakie nastąpiły w Polsce na przestrzeni ostatnich lat.

Jak, zauważono, liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w 2011 r. w porównaniu do 2006 r. wzrosła ponad trzykrotnie. W tej grupie dominowały podmioty małe, tj. zatrudniające do 9 osób. Analiza struktury działalności podmiotów z kapitałem zagranicznym pokazuje znaczącą przewagę podmiotów w grupie handel i naprawa pojazdów samochodowych oraz przemysłu. Ważną informacją jest to, że większość tych podmiotów to inwestycje od podstaw (greenfield), czyli najbardziej pożądana forma zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

Firmy z kapitałem zagranicznym odgrywają również ważną rolę w polskim handlu zagranicznym. Są to przede wszystkim firmy z branży motoryzacyjnej oraz producenci RTV i AGD. W 2011 roku podmiotów importujących było 11 419, a wartość ich importu wyniosła 370 310,4 mln zł.

W opracowaniu wykorzystano głównie ogólnodostępne dane GUS EUROSTAT oraz Raport o stanie gospodarki „Polska 2012”. Oceniając przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym zwrócono uwagę głównie na strukturę zatrudnienia, liczbę podmiotów, ich wielkość, skale ponoszonych nakładów, czy osiągnięty przychód oraz wartość obrotów z zagranicą.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, determinanty BIZ, spółki z kapitałem zagranicznym

The Place of Enterprises with Foreign Capital in the Polish Economy

Summary

The aim of this paper is to present the changes in capital flows in the form of FDI in Poland and to point out the changes occurring in the activity of enterprises with foreign capital in the Polish economy.

The author outlines the main theoretical concepts of FDI flows and presents the analysis of the situation of foreign direct investment in Poland. Then the changes in the activities of companies with foreign capital that occurred in Poland in recent years are presented. As it was noted, the number of companies with foreign capital in 2011 compared to 2006 increased more than three-fold. Small enterprises employing up to 9 people dominate in this group. The analysis of the structure of business entities with foreign capital shows a significant advantage of entities in the industry of group trade and repair of motor vehicles and industry. The important information is that most of these enterprises are greenfield investments, which is the most desirable form of foreign direct investment. Companies with foreign capital also play an important role in Polish foreign trade. These are mainly companies from the automotive industry and manufacturers of electronics. In 2011, there were 11,419 importers and the value of imports amounted to 370,310.4 million zł.

The study is mainly based on public GUS EUROSTAT data and on the Report on the state of the economy “Poland 2012”. During the assessment of enterprises with foreign capital the main focus has been placed on the structure of employment, the number of entities, their size, the scale of expenditure, generated revenue and the value of foreign trade.

Keywords: foreign direct investment, FDI determinants, companies with foreign capital

JEL: F21, F23